

**MEMÒRIA DE LES INTERVENCIONS
REALITZADES A L'ESPAI
ENTRE LES MINES 1-2 I 42
(PARC ARQUEOLÒGIC MINES DE GAVÀ,
GAVÀ, BAIX LLOBREGAT)
Any 2011**

FITXA TÈCNICA

Nom del jaciment: Mines Prehistòriques de Gavà (Parc Arqueològic Mines de Gavà)

Nº de referència de la resolució:

Projecte de recerca en el qual s'hi integra: Projecte Pràctiques de camp per alumnes del Grau d'Arqueologia de la UAB. Excavació a l'espai entre les Mines 1-2 i 42 (Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, Baix Llobregat).

Municipi: Gavà

Comarca: Baix Llobregat

Coordenades UTM: X = 416.340N; Y = 4.573.860E

s.n.m: 46 m

Superfície avaluada:

Estat de conservació: Bo

Tipus d'intervenció: Preventiva
Urgència
Investigació

Tipus d'activitat: Excavació Mostreig
Prospecció Documentació
Control Tractament de restes

Cronologia: A determinar

Dates d'execució: 20 a 23 de juny de 2011 (1ª campanya)

Promotor: Universitat Autònoma de Barcelona/ Museu de Gavà

Lloc de dipòsit temporal: Museu de Gavà (Gavà, Baix Llobregat)

Directors/es: Dra. Maria Saña Seguí (UAB), Xavier Clop García (UAB) i Josep Bosch Argilagós (Museu de Gavà)

Redactors/es de la memòria: Xavier Clop García i Josep Bosch Argilagós

Paraules clau: mina, Neolític, excavació de pràctiques

Resum: Es presenten els resultats dels treballs de camp corresponents a la primera campanya d'excavació realitzada a l'espai entre les mines 1-2 i 42 del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, Baix Llobregat. Aquests treballs han permès confirmar l'existència de dos retalls (Zona 1: Sectors 1 i 2) de mides relativament importants. Els treballs futurs hauran de permetre precisar si es tracta de noves mines o d'estructures

relacionades amb mines ja documentades amb anterioritat. Així mateix, s'ha pogut recuperar algunes evidències de materials arqueològics prehistòrics, el que permet suposar que a mesura que es vagi profunditzant s'aniran recuperant altres materials que permetin comprendre diferents aspectes tan d'aquestes estructures com de les activitats realitzades a les seves rodalies durant algun període de la Prehistòria Recent.

ÍNDEX

- 1.- Introducció
- 2.- Motivació, objectius, circumstàncies de la troballa i hipòtesis prèvies
- 3.- Programa dels treballs i metodologia emprada d'excavació, registre, classificació i processament de dades
 - 3.1.- Objectius formatius
 - 3.2.- Objectius arqueològics
- 4.- Resultats del treball de camp
 - 4.1.- Documentació de les “estructures”
 - 4.2.- Els materials arqueològics recuperats
- 5.- Interpretació de les dades
- 6.- Conclusions
- 7.- Documentació gràfica
- 8.- Documentació fotogràfica
- 9.- Bibliografia
- 10.- Inventari de les restes estudiades

1.- INTRODUCCIÓ

La Memòria que presentem correspon a una actuació arqueològica que presenta certes singularitats en alguns dels seus objectius i en la seva organització, particularitats que fa que es tracti de fet d'una actuació arqueològica diferent respecte la pràctica totalitat d'actuacions arqueològiques desenvolupades a Catalunya al 2011. La seva singularitat està relacionada no amb els objectius científics, que són els mateixos que pugui tenir qualsevol altra intervenció arqueològica, si no amb la seva finalitat essencialment formativa.

El desenvolupament de l'anomenat Espai Europeu d'Estudis Superiors (EEES) ha comportat un profund canvi en les estructures i les estratègies de formació a l'Universitat. La substitució de les Llicenciatures pels Graus ha proporcionat l'oportunitat tan d'oferir noves titulacions com recursos formatius que, fins al moment, no havia estat possible d'encabir en les estructures de les velles Llicenciatures.

La Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), de la mateixa manera que han fet altres universitats de l'estat espanyol i de Catalunya, va decidir implementar dins de la seva oferta un Grau d'Arqueologia. La proposta i implementació d'aquest Grau ha estat realitzada conjuntament pel Departament de Prehistòria i pel Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana d'aquesta Universitat. El Grau d'Arqueologia de la UAB pretén la formació d'arqueòlegs amb alts nivells de coneixements històrics i amb un domini alt dels procediments i tècniques de treball i recerca des de la Prehistòria fins a l'Edat Moderna. Aquesta formació, que ha de proporcionar un conjunt de coneixements suficients i reconeguts, ha d'assegurar l'adquisició d'aptituds, habilitats i destreses pròpies que permetin la competència adequada per respondre a les demandes laborals i professionals que tenen els arqueòlegs en l'actualitat i en un futur previsible.

Dins del Pla d'Estudis del Grau d'Arqueologia de la UAB es desenvolupa l'assignatura "Mètodes i Tècniques de Camp en Arqueologia Prehistòrica". Es tracta d'una assignatura obligatòria (6 crèdits ECTS) de 2º curs del Grau d'Arqueologia i que forma part de la matèria "Mètodes y Tècniques de Camp i de Laboratori". Aquesta matèria "... té per objectiu la introducció als coneixements bàsics de la metodologia i les tècniques de camp i laboratori en arqueologia... S'introduirà a l'alumnat en les tècniques d'excavació i prospecció, la documentació i registre de camp i els mètodes i tècniques de datació... Les assignatures d'aquesta matèria tindran un caràcter marcadament pràctic, es preveu la realització de pràctiques de camp..."¹. L'assignatura "Mètodes i Tècniques de Camp en Arqueologia Prehistòrica" constitueix, doncs, el marc específic on treballar els aspectes vinculats específicament al treball

¹ Propuesta de Título de Grado de Arqueología (2008): 61. El subratllat és nostre.

de camp en Arqueologia Prehistòrica i, de manera més concreta, com la introducció pràctica a l'excavació arqueològica de jaciments prehistòrics. D'aquesta manera, i tot i reconeixent que la formació que es dona no es gaire extensa en el temps, sí que constitueix un important pas endavant doncs assegura que tots els estudiants que cursin el Grau d'Arqueologia de la UAB realitzin una formació específica pel que fa al treball de camp aplicat a l'Arqueologia Prehistòrica i, a més a més, aquesta formació bàsica de l'estudiant tingui un reconeixement acadèmic. Així mateix, la tasca formativa es realitza en el marc d'un projecte acadèmic, no quedant a la potestat i la bona voluntat de qui dirigeix excavacions programades en períodes no lectius.

La col·laboració entre el Museu de Gavà/Parc Arqueològic de les Mines de Gavà i el Departament de Prehistòria de la UAB compta ja amb un llarg recorregut temporal, de més de 20 anys. Aquesta col·laboració, concretada en convenis i actuacions específiques, ha permès la realització d'iniciatives ben diferents, com reunions científiques d'alt nivell, estudi de materials, etc. Era lògic, doncs, que atenent aquesta ja llarga i fructífera col·laboració i a les condicions específiques del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, es plantegés la possibilitat d'obrir una nova via de col·laboració en forma d'un projecte conjunt d'excavació orientat a la formació pràctica de camp dels estudiants del Grau d'Arqueologia de la UAB.

Aquesta nova via de col·laboració es va concretar en el projecte **“Pràctiques de treball de camp per alumnes del Grau d'Arqueologia de la UAB: excavació a l'espai entre les Mines 1-2 i 42 (Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, Baix Llobregat)”**, que compta amb la pertinent aprovació del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El desenvolupament d'aquest projecte fa possible, doncs, que dins l'oferta formativa pràctica de l'assignatura “Mètodes i Tècniques de Camp en Arqueologia Prehistòrica” del Grau d'Arqueologia de la UAB que s'hagi dut a terme al 2011 una campanya d'excavació arqueològica al Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, concretament a les estructures existents entre les designades com a mina 1-2, per un costat, i mina 42, per l'altre (CLOP/BOSCH/SAÑA, 2011). En aquesta Memòria es descriuen, doncs, de manera exhaustiva tots els aspectes vinculats amb els objectius científics, mètodes de treball i resultats obtinguts fins el moment en els treballs arqueològics desenvolupats en aquest espai del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, fent-se també menció específica dels aspectes formatius desenvolupats.

Agraïments

Volem agrair a diferents persones i entitats la seva col·laboració i/o participació en el desenvolupaments dels treballs realitzats aquests dos anys:

.- Al Dr. Ermengol Gassiot (Departament de Prehistòria de la UAB) la seva col·laboració en la instal·lació de l'estació total i dels punts de georeferència i per la realització de les planimetries fetes a partir de les dades obtingudes amb l'estació total;

.- A Quer Massagué, estudiant de doctorat de la UAB que va realitzar tasques de suport tècnic i, de manera molt específica, assegurà la feina amb l'estació total durant la campanya de 2011;

.- Als 15 estudiants de 2^{on} curs del Grau d'Arqueologia de la UAB que van participar en els treballs de l'any 2011: Carlos Blanca Feijoo, Adrià Breu Barcons, Berta Cunillera Font, Guillermo De Rojas Dierssen, Tamara Díaz Muñoz, Cristina Faixedas Roca, Celia González Sánchez, Roman Hereter Pascual, Alex Martínez Ruz, Judit Martínez Díaz, Laura Martínez Gómez, Iván Ortiz Domingo, Francesc Roig Adell, Lena Ana María Tillman Millán i Alba Villegas Arroyo;

.- Volem agrair d'una manera molt particular el suport, la col·laboració i la total disponibilitat del personal tècnic i administratiu del Parc Arqueològic Mines de Gavà i del Museu de Gavà , sense les quals no hauria estat possible realitzar l'excavació ni les pràctiques de camp.

2.- MOTIVACIÓ, OBJECTIUS, CIRCUMSTÀNCIES DE LA TROBALLA I HIPÒTESIS PRÈVIES

El jaciment arqueològic de les Mines Prehistòriques de Gavà, que es troba en el casc urbà del municipi de Gavà (foto 1) és conegut des de mitjans de la dècada dels setanta del segle XX. Aviat es van dur a terme les primeres excavacions que, de forma intermitent, han continuat fins a l'actualitat. Els treballs portats a terme han permès comprovar que es tracta d'un jaciment extremadament singular i de gran importància, constituït per les restes d'unes mines practicades durant el neolític i arribant a formar una extensa xarxa subterrània de pous, cambres i galeries: unes de les mines més antigues conegudes i les úniques de la seva època dedicades a l'extracció d'un material de valor únicament ornamental, com és la variscita.

L'any 1993, una part del jaciment es va fer visitable, coincidint amb l'inici d'un projecte d'intervenció integral al jaciment (conservació, investigació i difusió). L'any 2007 s'inaugurà el Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, amb un singular edifici construït sobre una part significativa del jaciment (foto 2). Es tracta d'una infraestructura estable i permanent, amb la que s'esperava fer més fàcil i garantir millor la conservació, l'estudi i la difusió del jaciment; ideada per donar resposta a diferents necessitats, que afectaven la conservació del jaciment, la continuïtat de les excavacions arqueològiques; i, finalment, la difusió, amb un equipament que ajudés a fer comprendre i valorar l'especial significació d'aquest jaciment arqueològic.

En aquest espai del Parc Arqueològic Mines de Gavà i concretament en el seu extrem NW es coneixen algunes possibles estructures excavades (MPG 107 i MPG 108) que van ser localitzades durant les prospeccions efectuades amb motiu de la construcció de l'edifici del Parc Arqueològic citat i amb antelació a ella i no havien estat encara excavades. Amb les dades de la prospecció, sembla tractar-se, per una banda, d'un possible accés o boca d'un pou i, per l'altra, de parts del sostre trencat de cavitats subterrànies (Fig. 1; fotos 5 i 8).

L'existència d'aquestes possibles estructures, la seva situació dins del cobert que conforma el Parc Arqueològic Mines de Gavà i el fet de que es tracti de possibles estructures a l'aire lliure fa que reuneixin un conjunt de característiques que permeten que es tracti d'un indret particularment favorable tan per desenvolupar una intervenció científica en el marc del conjunt de les Mines de Gavà com que aquesta excavació formi part del procés formatiu d'estudiants universitaris.

Ateses les particulars característiques en las que s'emmarca aquesta intervenció arqueològica, s'ha hagut de definir necessàriament dos tipus d'objectius, diferents però que en aquest cas són evidentment complementaris:

Objectius formatius

Tal i com s'ha explicat en els apartats anteriors, aquest projecte d'intervenció arqueològica es planteja en el marc del procés de formació pràctica dels estudiants del Grau d'Arqueologia de la UAB. En aquest sentit, els objectius que es plantegen, d'acord amb les habilitats i les capacitats que han d'adquirir els estudiants, estan adreçats a capacitar-los per a realitzar tots els aspectes que comporta una excavació arqueològica.

Es duen a terme, doncs, totes les accions i feines que corresponen a qualsevol intervenció arqueològica: plantejament del quadre, excavació, recuperació de materials i mostres per a la realització de possibles estudis analítics posteriors, rentat i siglat del material arqueològic, inventari general, fitxes d'excavació, tasques de documentació gràfica (plantes, seccions, fotografies, ...), etc. En ser una excavació de pràctiques tota la documentació, evidentment, ha d'estar absolutament revisada i verificada per part de les persones que formen l'equip formatiu de camp.

Ateses les particulars característiques de l'excavació arqueològica, que lògicament limita el nombre de persones que poden realitzar a l'hora la feina específica d'excavar, es defineixen diferents equips de treball que, de manera rotatòria, desenvolupant diferents tasques relacionades amb l'excavació i/o estudi, de tal manera que s'asseguri tan el bon desenvolupament de les feines arqueològiques com el desenvolupament de les activitats formatives en relació als diferents aspectes que comporta una excavació arqueològica.

Objectius arqueològics

Els objectius arqueològics consisteixen en plantejar i iniciar l'excavació sistemàtica i acurada de l'espai entre les mines 1-2 i 42. En aquest sentit, es planteja el desenvolupament de l'excavació de les possibles estructures, mineres o d'altre tipus, que es localitzin des de l'inici fins a l'exhauriment del dipòsit arqueològic.

Els objectius en aquest sentit són clars. El primer, determinar si les evidències trobades durant les prospeccions efectuades amb motiu de la construcció de l'edifici del Parc Arqueològic corresponen efectivament a estructures d'origen antròpic. Si la resposta fos negativa, caldria replantejar-se el projecte en el seu conjunt. El segon objectiu, en cas de que s'hagi pogut contestar positivament al primer objectiu, és determinar si es tracta d'estructures relacionades amb la ja coneguda i propera Mina 41 (que es troba ja al carrer i just a l'altre costat del mur de l'edificació del Parc Arqueològic), si es tracta d'evidències (boques, sostres enfonsats...) de mines desconegudes fins el moment o bé si es tracta d'algun altre tipus d'estructura. En tercer lloc, documentar sistemàticament el reompliment i les característiques de les estructures localitzades, amb l'objectiu d'aconseguir informació històrica significativa sobre els processos de treball eventualment desenvolupats pels miners que van treballar en aquesta estructura en

algun moment que, a hores d'ara, situem hipotèticament a finals del Vè mil·lenni cal ANE o en la primera meitat del IVart mil·lenni cal ANE. Els treballs arqueològics cercaran, en primer lloc, determinar la màxima informació possible de les característiques arqueològiques d'aquesta estructura, com les característiques i processos del seu rebliment, els possibles usos que haurien pogut tenir lloc un cop amortitzada l'estructura minera, els materials arqueològics que formen part del rebliment (incloent-hi el garbellat en sec i/o mullat de tot el sediment), la cronologia absoluta del mateix, els trets específics de les estructures de producció minera, etc. En segon lloc, l'objectiu és aconseguir el màxim d'informació possible sobre les característiques de les persones que van viure en aquesta zona durant el període rebliment de l'estructura, posant l'accent en aspectes com ara les pràctiques subsistencials, dades paleoclimàtiques, característiques de la cultura material, estudi dels processos productius dels artefactes recuperats i qualsevol altre aspecte que el desenvolupament dels treballs arqueològics permeti abordar.

3.- PROGRAMA DELS TREBALLS I METODOLOGIA EMPRADA, REGISTRE CLASSIFICACIÓ I PROCESSAMENT DE LES DADES

3.1.- Objectius i mètodes formatius

D'acord amb els objectius formatius de l'assignatura "Mètodes i Tècniques de Camp en Arqueologia Prehistòrica", es van definir diferents activitats que permetien, alhora de desenvolupar l'excavació arqueològica, abordar de manera pràctica diferents aspectes del treball de camp i laboratori. Així, es va incidir de manera específica en:

- Excavació arqueològica d'un jaciment prehistòric, amb la metodologia adequada: excavació d'una possible mina situada en l'espai que hi ha entre les actuals Mines 1-2 i 42 (fotos 6, 7 i 8);
- Dibuix d'una seqüència estratigràfica: activitat formativa realitzada a la Mina 11;
- Observació i primera classificació de materials arqueològics: Laboratori del Museu de Gavà;
- Dibuix d'una secció: activitat formativa realitzada a la Mina 4 (foto 10).

Els treballs de camps i els diferents tallers estaven dirigits i supervisats per la Dra. Maria Saña, pel Dr. Xavier Clop i pel Dr. Josep Bosch.

Atenent les particulars característiques del projecte formatiu, del propi jaciment arqueològic i del temps disponible, es va dissenyar un sistema de treball que permetés que els estudiants treballassin els diferents objectius de formació de l'assignatura "Mètodes i Tècniques de Camp en Arqueologia Prehistòrica" com poder realitzar el treball de camp previst amb el màxim de profit científic possible. Per això, es van definir sis Grups de Treball (de 3/4 estudiants) que van realitzar els diferents tallers i l'excavació arqueològica de la següent manera:

Campanya 2011 (el primer dia, 20 de juny, es va dedicar a neteja de tota la zona de treball i a instal·lar la quadrícula d'excavació: (fotos 3 i 4):

	21 juny		22 juny		23 juny	
9'00-10'30	Excavació: G1 G2 G4 G5	Visita Mina 7. Dibuix estratigrafia: G3 G6	Excavació: G2 G3 G5 G6	Visita Mina 7. Dibuix estratigrafia: G1 G4	Excavació: G1 G3 G4 G6	Visita Mina 7. Dibuix estratigrafia: G2 G5
10'30-11'00	Esmorzar		Esmorzar		Esmorzar	
11'00-13'00	Excavació: G2 G3 G5 G6	Observació materials Laboratori Museu: G1 G4	Excavació: G1 G3 G4 G6	Observació materials Laboratori Museu: G2 G5	Excavació: G1 G2 G4 G5	Observació materials Laboratori Museu: G3 G6

13'00-15'00	Excavació: G1 G3 G4 G6	Dibuix Mina 4: G2 G5	Excavació: G1 G2 G4 G5	Dibuix Mina 4: G3 G6	Excavació: G2 G3 G5 G6	Dibuix Mina 4: G1 G4
--------------------	------------------------------	-------------------------	---------------------------	-------------------------	------------------------------	-------------------------

A més a més, els estudiants havien de fer un treball individual que va consistir en:

- .- la realització d'un breu projecte d'excavació a les Mines de Gavà, realitzat amb anterioritat a la intervenció arqueològica. Per la realització d'aquest treball se'ls hi ha facilitat bibliografia de referència;
- .- Durant els dies de la intervenció arqueològica havien de realitzar un diari d'excavació;
- .- Finalment, havien de realitzar un breu text de conclusions, on autoavaluessin la viabilitat del projecte que havien presentat.

3.2.- Objectius i mètodes arqueològics

Els objectius arqueològics consistien en plantejar i iniciar l'excavació sistemàtica i acurada de l'espai entre les mines 1-2 i 42. En aquest sentit, es planteja el desenvolupament de l'excavació de les possibles estructures mineres o d'altre tipus localitzades des de l'inici fins a l'exhauriment del dipòsit arqueològic.

Els objectius en aquest sentit són clars: documentar sistemàticament el reompliment i les característiques de les estructures mineres localitzades, amb l'objectiu d'aconseguir informació històrica significativa sobre els processos de treball desenvolupats pels miners que van treballar en aquesta estructura en algun moment que, a hores d'ara, situem a finals del V mil·lenni cal ANE o en la primera meitat del IVart mil·lenni cal ANE. Els treballs arqueològics han de cercar, en primer lloc, determinar la màxima informació possible de les característiques arqueològiques de l'estructura, com les característiques i processos del seu rebliment, els possibles usos que haurien pogut tenir lloc un cop amortitzada, els materials arqueològics que formen part del rebliment (incloent-hi el garbellat en sec i/o mullat de tot el sediment), la cronologia absoluta del mateix, els trets específics de les estructures de producció minera, etc. En segon lloc, l'objectiu és aconseguir el màxim d'informació possible sobre les característiques de les persones que van viure en aquesta zona durant el període rebliment de l'estructura, posant l'accent en aspectes com ara les pràctiques subsistencials, dades paleoclimàtiques, característiques de la cultura material, estudi dels processos productius dels artefactes recuperats i qualsevol altre aspecte que el desenvolupament dels treballs arqueològics permeti abordar.

Per tal de poder realitzar el registre de dades i materials de la manera més exhaustiva possible i que a l'hora fos el més formativa possible, es va decidir realitzar un doble sistema de registre.

Tot el procés de treball de camp es documenta gràficament mitjançant la realització d'un registre fotogràfic i de dibuixos tan de les "estructures" localitzades.

L'excavació es desenvolupa per unitats estratigràfiques (UE), havent-se dissenyat una fitxa de descripció de les característiques de la UE en que s'està treballant.

El material recuperat ha estat posteriorment rentat, siglat i inventariat. Les sigles assignades al material arqueològic han estat les següents: MGV/quadre/nº correlatiu des de 1. El material ha quedat dipositat de manera temporal al Museu de Gavà.

Les terres són sistemàticament garbellades per tal de poder recuperar tots els elements arqueològics que hi pugui haver. En cas de que es localitzi algun element al garbell, se li atorga una sigla seguint la següent pauta: MGV/quadre/G/nº correlatiu des de 1.

Tot i que està prevista la realització de la presa de diferents tipus de mostres per tal de documentar i conèixer aspectes específics del registre arqueològic, ara com ara i atès el ritme d'avenç dels treballs (lògicament lent en tractar-se d'una feina bàsicament formativa) que fan que encara estem en nivells molt propers a la superfície i amb barreja de materials de diferents períodes històrics, no s'ha recollit cap mostra.

4.- RESULTATS DEL TREBALL DE CAMP

4.1.- Documentació de les “estructures”

Dins de l'àrea delimitada per realitzar els treballs arqueològics s'ha realitzat tasques d'excavació en dues zones diferents: Zona 1 (estructures MPG 107 i MPG 108) i Zona 2.

La Zona 2 és una petita àrea situada a l'extrem oriental de la quadrícula, i a tocar de la passera en aquesta part del Parc Arqueològic. Després de la realització de la neteja superficial el primer dia de les pràctiques, es va observar una certa diferència de color i textura en una zona definida per un aflorament rocós. Es va decidir comprovar si es podria tractar d'un possible retall d'origen antròpic. Es va procedir a fer una neteja més exhaustiva de la zona i després a fer un rebaix amb paletí de 2-3 cm per tal de veure si es definien uns límits que podessin definir una possible estructura. Els resultats, però, van ser negatius, descartant-se finalment la possibilitat de que en aquesta zona hi hagi un possible retall d'origen antròpic.

A la Zona 1, en canvi, es van detectar 2 retalls, un molt clar (MPG 107) i un altre no tan clar en principi (MPG 108) però que les tasques d'excavació han acabat per contrastar que, efectivament, es tracta d'un retall (figura 2).

MPG 107 correspon a un retall de gran dimensions i de forma aproximadament subcircular (foto 5 i fiure . Aquest retall, que està realitzat a les calcàries que constitueixen el substrat geològic, té 3'54 m de llargada màxima en l'eix E-W i 5'02 m en l'eix N-S. En total, doncs, aquest retall té una superfície de 17'78 m². Cal tenir en compte, però, que el retall segueix per sota del mur occidental de l'edifici del Parc Arqueològic, per la qual cosa no podem conèixer ara com ara amb exactitud les dimensions de la seva part superior.

Els treballs realitzats en les dues campanyes d'excavació realitzades fins el moment han permès realitzar un rebaix del voltant de 35 cm en tota la zona interior del retall. S'han definit tres UE:

UE 1000: correspon al retall a la roca calcària;

UE 1001 (figura 3): correspon a un primer rebaix de terres d'uns 10 cm. De potència que, de fet, correspon a un estrat que considerem encara com superficial. El sediment està format per terres relativament poc compactes, on es poden trobar fragments centimètrics de calcàries i de pissarres. Pel que fa a les restes materials, hi ha elements de diferent cronologia (veure *infra* apartat 4.2.), trobant-se ja algun element de cronologia prehistòrica. Les terres d'aquest primer rebaix s'han garbellat de manera aleatòria (en una proporció de 1 cabàs de terres de cada 3 cabassos recollits).

UE 1002: A partir d'uns 10 cm de fondària s'ha considerat que ja ens trobem en un nivell arqueològic, començant a localitzar-se una major quantitat relativa de materials de cronologia prehistòrica (veure *infra* apartat 4.2.). El sediment és el mateix que el que hem definit en la UE 1001. A l'extrem SW del retall, sembla observar-se una certa tendència a que s'ampliï el límit del retall, que per tan podria tenir una certa forma d'embut invertit. Les terres d'aquesta UE s'han garbellat de manera sistemàtica. L'excavació està actualment aturada, doncs, en aquesta UE 1002.

MPG 108 correspon a un retall molt enganxat a la passera a l'extrem N del quadre d'excavació. Es tracta d'un retall realitzat també a les calcàries que constitueixen el substrat geològic i que té 3'04 m de llargada màxima en l'eix E-W i 1'09 m en l'eix N-S. De fet, la zona que s'excava sembla tractar-se de l'extrem d'un retall que seguiria per sota la passera i que per ara no sabem si s'estén per sota el mur de l'edifici del Parc Arqueològic i segueix per sota el nivell del carrer exterior. La superfície de treball en aquest Sector està limitat, a més a més, per un aflorament de pissarra. En total, doncs, aquest retall té una superfície excavable de 3'31 m².

Els treballs realitzats fins el moment han permès realitzar un rebaix del voltant de 25 cm en tota la zona interior del retall. S'han definit tres UE:

UE 2000: correspon al retall a la roca calcària;

UE 2001 (figura 3): correspon a un primer rebaix de terres d'uns 10 cm. De potència que, de fet, correspon a un estrat que considerem encara com superficial. El sediment està format per terres relativament poc compactes, on es poden trobar fragments centimètrics de calcàries i de pissarres. Pel que fa a les restes materials, hi ha elements de diferent cronologia (veure *infra* apartat 4.2.), trobant-se ja algun element de cronologia prehistòrica (molt probablement neolítica, com pot er algun fragment de ceràmica raspallada). Les terres d'aquest primer rebaix s'han garbellat de manera aleatòria (en una proporció de 1 cabàs de terres de cada 3 cabassos recollits).

UE 2002: A partir d'uns 10 cm de fondària s'ha considerat que ja ens trobem en un nivell arqueològic, començant a localitzar-se una major quantitat relativa de materials de cronologia prehistòrica (veure *infra* apartat 4.2.). El sediment és el mateix que el que hem definit en la UE 2001. Les terres d'aquesta UE s'han garbellat de manera sistemàtica. L'excavació està actualment aturada, doncs, en aquesta UE 1002.

Per ara, no s'ha pres cap mostra per a un estudi analític posterior en cap dels dos sectors.

4.2.- Els materials arqueològics recuperats

Els materials recuperats sumen un total de 105 restes. I entre ells es poden distingir diferents grups (figura 4).

En primer lloc hem distingit un grup de material de construcció modern, integrat sobretot per fragments de teula.

En segon lloc un grup de restes zoològiques, amb ossos de macrofauna terrestre, que degudament analitzats podran ser identificats, i malacofauna marina, aquesta representada per una cargol conservat sencer que també resulta identificable.

Hem distingit també restes minerals de variscita, quars i òpal negre, tots tres presents en el context mineralògic del jaciment.

El darrer grup de materials distingit el formen les restes de ceràmiques. És el més nombrós. Entre elles hi han ceràmiques modernes, vidrades i no vidrades, i ceràmiques fetes a mà que poden ser adscrites al neolític mitjà. Algunes d'aquestes segones presenten un acabat raspallat de

la superfície, que és característic del neolític mitjà inicial fàcies Molinot. D'altres, en canvi, pel seu acabat brunyit o per la forma carenada, són més característiques del neolític mitjà ple.

Si ens fixem en la distribució dels materials recuperats pels tres sectors establerts dins de l'àrea excavada podem fer les següents consideracions.

Al sector 3 només ha aparegut un fragment de ceràmica a mà, en principi neolítica, però que poca cosa ens permet dir de moment sobre aquest sector.

A l'estructura MPG 108, totes les restes recuperades poden ser considerades neolítiques, tant les del nivell superficial com les de la unitat estratigràfica 2001.

A l'estructura MPG 107, en canvi, tant al nivell superficial com a la unitat estratigràfica 1001, han aparegut barrejats materials neolítics amb una varietat de materials moderns.

5.- INTERPRETACIÓ DE LES DADES

Pel que fa als objectiu científics, els treballs arqueològics realitzats en aquesta primera campanya d'excavació a l'espai entre les Mines 1-2 i 42 han permès confirmar l'existència de dos retalls (estructures MPG 107 i MPG 108) de mides relativament importants. Així mateix, s'ha pogut recuperar algunes evidències de materials arqueològics prehistòrics, el que permet suposar que a mesura que es vagi profunditzant s'aniran recuperant altres materials que permetin comprendre diferents aspectes tan d'aquestes estructures com de les activitats realitzades a les seves rodalies durant algun període de la Prehistòria Recent. Per ara, les evidències disponibles no permeten plantejar hipòtesis fonamentades ni sobre la possible explicació funcional d'aquests retalls ni sobre la seva possible cronologia, més enllà de que el material prehistòric recuperat pugui apuntar una possible coetaneïtat amb d'altres estructures mineres documentades a Gavà.

Atès l'estat de desenvolupament dels treballs de camp, no es poden realitzar altres apreciacions sobre aquestes estructures ni sobre la resta d'aspectes que constitueixen objectius de recerca d'aquest projecte.

Pel que fa als objectius docents, la valoració dels estudiants va ser altament positiva, tan del jaciment que han treballat com de les diferents propostes formatives que han pogut realitzar.

En definitiva, els treballs realitzats confirmen la pertinència de l'indret escollit i el seu interès tan des del punt de vista històrico-arqueològic com de lloc de formació pràctica per estudiants universitaris.

6.- CONCLUSIONS

Els treballs arqueològics realitzats del 20 al 23 de juny de 2011 han permès verificar l'existència en la zona de treball (espai entre les Mines 1-2 i 42, Parc Arqueològic Mines de Gavà) de dues estructures que poden correspondre a estructures mineres o estar directament relacionades amb mines ja localitzades i documentades (al menys parcialment) en treballs arqueològics desenvolupats amb anterioritat.

La realització de noves campanyes de treballs arqueològics en els propers anys ha de permetre confirmar els resultats obtinguts en aquesta primera campanya i desenvolupar el conjunt d'objectius previstos en el projecte e recerca on es situen els treballs que estem realitzant.

Finalment, la campanya de 2011 ha confirmat l'idoneïtat del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà per realitzar pràctiques de treball de camp amb estudiants del Grau d'Arqueologia de la UAB.

Bellaterra/Gavà, juny de 2013

Dr. Josep Bosch Argilagós (Museu de Gavà) Dr. Xavier Clop García (UAB)
Responsables de terreny i de les activitats formatives

Dra. Maria Saña Seguí (UAB)
Directora de la intervenció arqueològica

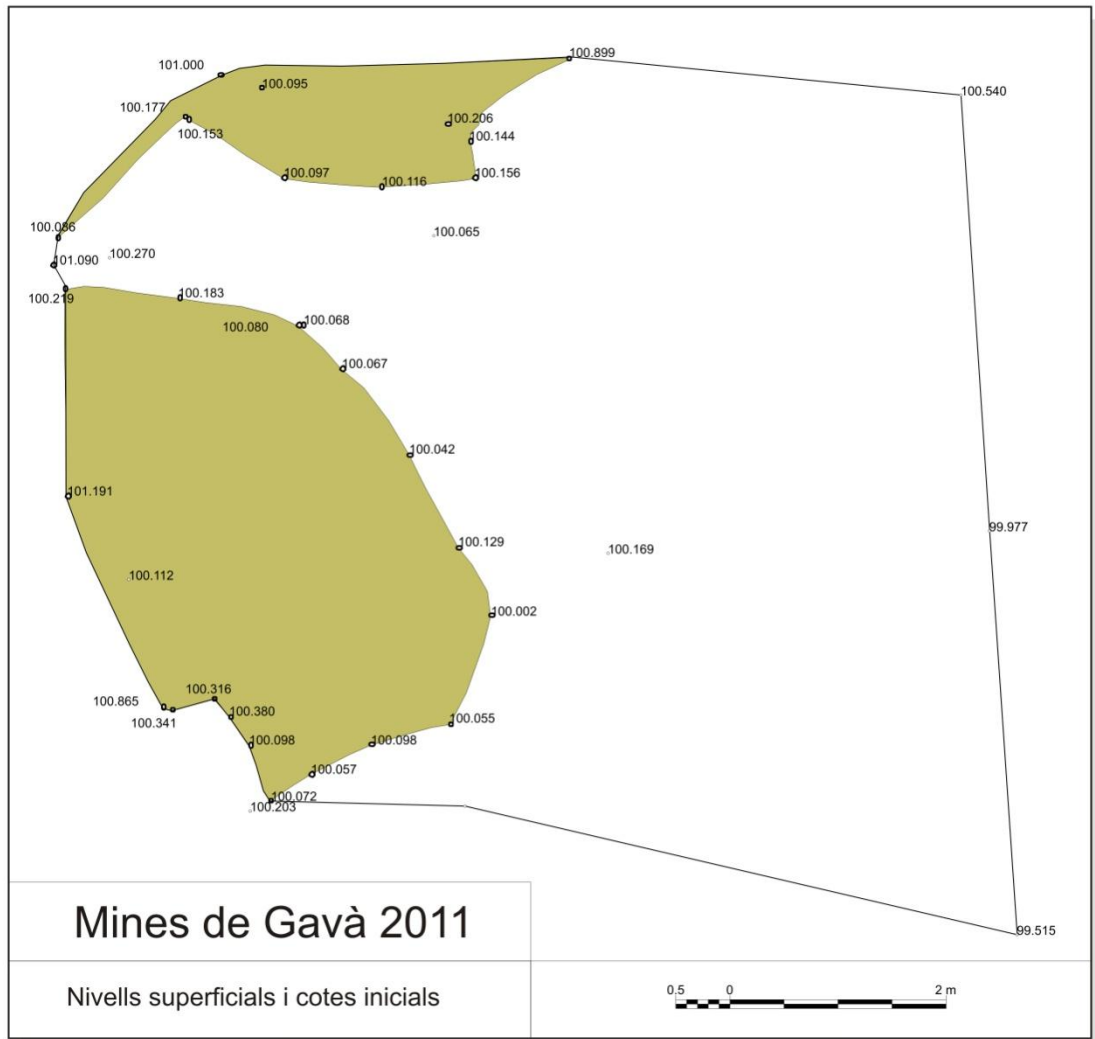

Figura 2. Zones d'excavació, amb les cotes inicials.

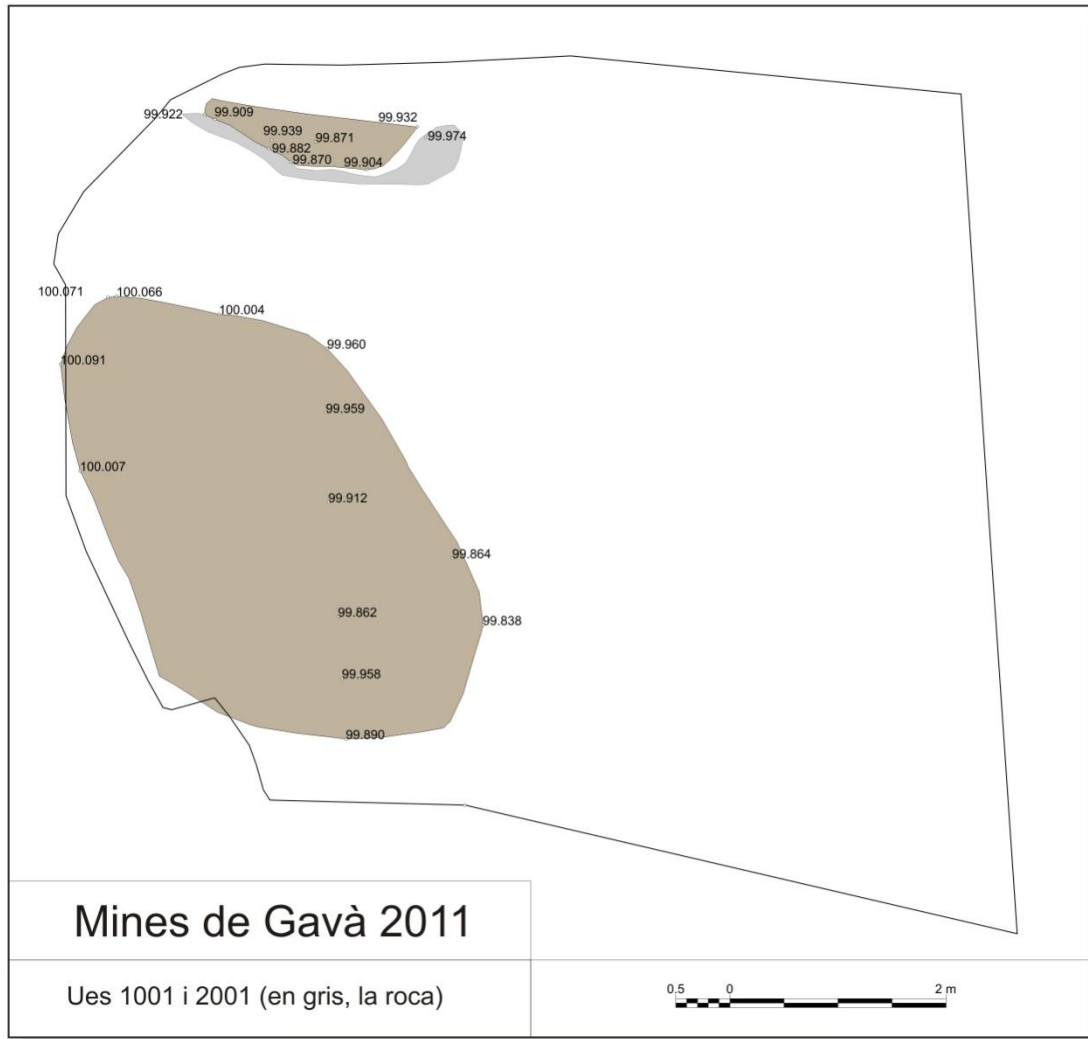

Figura 3.

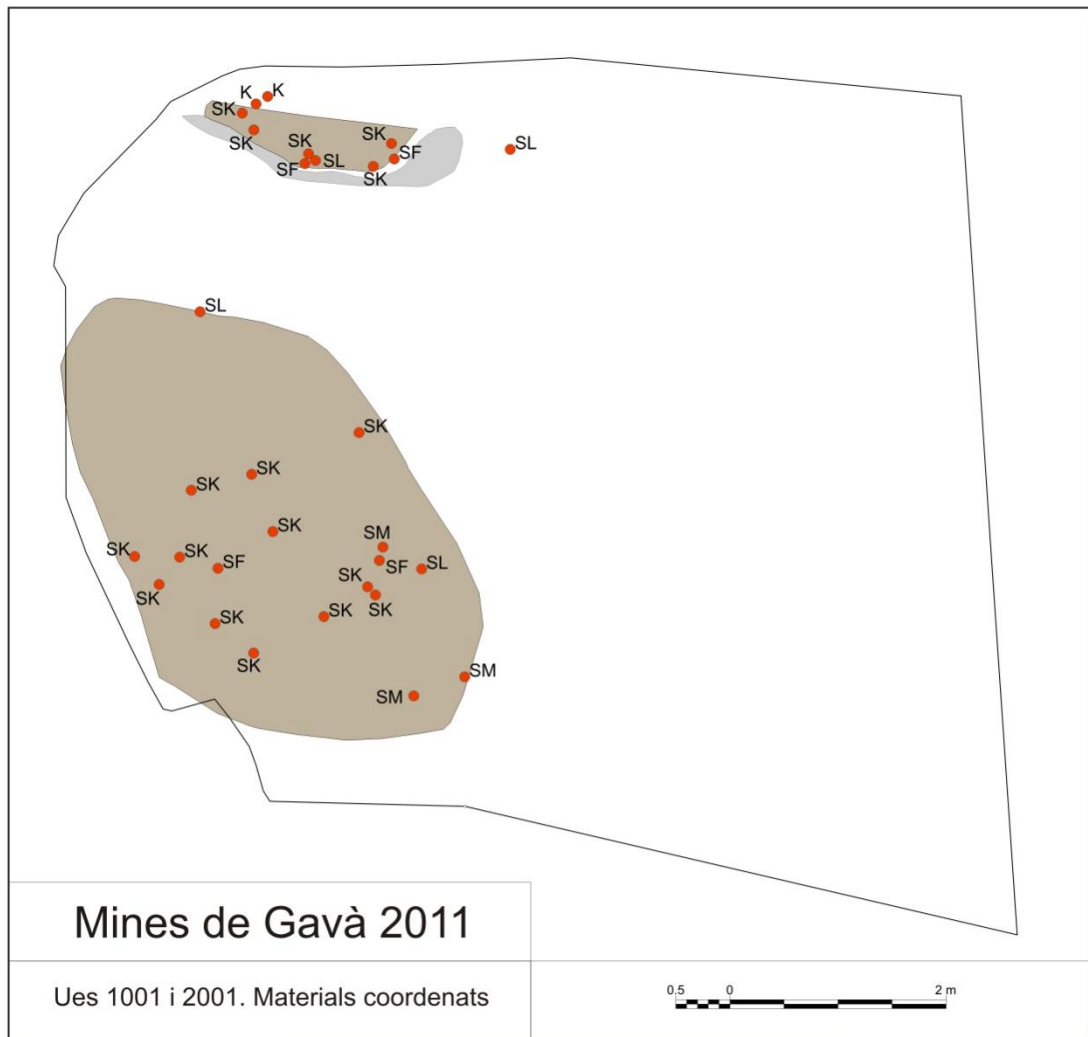

Figura 4.- Situació dels elements coordinats. SK: ceràmica; SF: fauna; SM: metall; SL: lític.

8.- DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

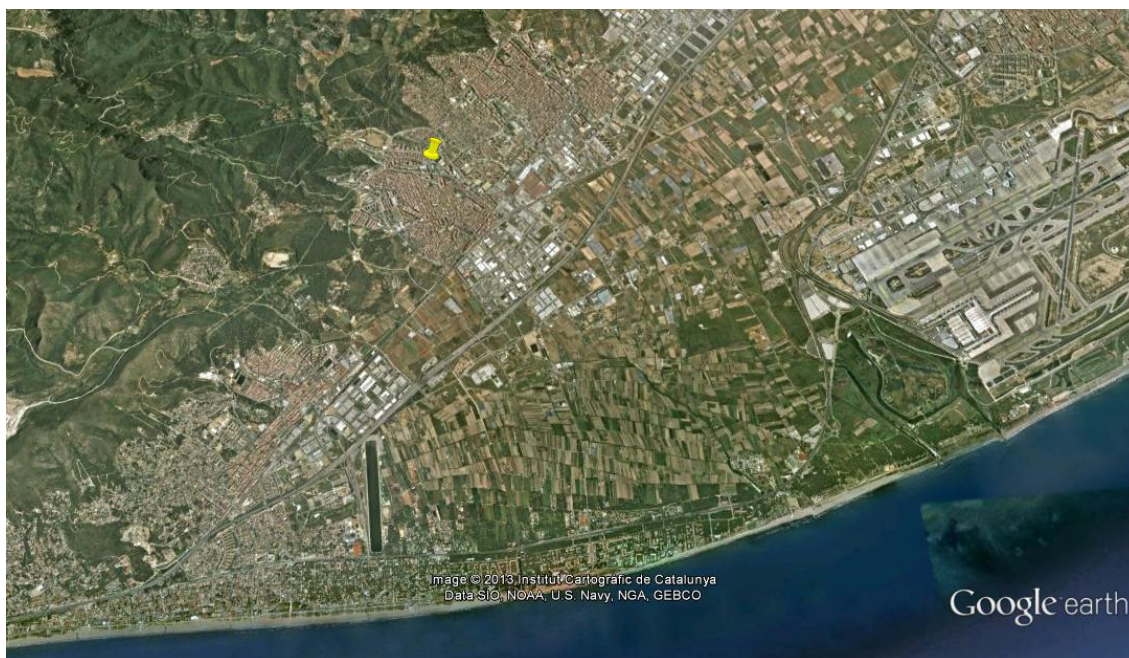

Foto 1.- Situació del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, (Gavà, Baix Llobregat): 416.340N, 4.573.860E

Foto 2.- Entrada del Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, (Gavà, Baix Llobregat):

Foto 3. Neteja prèvia a l'inici de l'excavació

Foto 4. Neteja prèvia a l'inici de l'excavació

Foto 5.- Zona d'excavació: estructura MPG 107. S'aprecia el retall a la roca que correspon a la possible estructura vinculada a tasques de mineria.

Foto 6.- Excavació Sector 1.

Foto 7.- Excavació Sector 1.

Foto 8.- Excavació Sector 2.

Foto 9.- garbellat de les terres.

Foto 10: pràctica dibuix secció Mina 4.

Foto 11: pràctica dibuix secció Mina 4.

9.- BIBLIOGRAFIA

CLOP, X.; BOSCH, J.; SAÑA, M: (2011). Projecte “Pràctiques de treball de camp per alumnes del Grau d’Arqueologia de la UAB: excavació a l’espai entre les Mines 1-2 i 42 (Parc Arqueològic de les Mines de Gavà, Baix Llobregat)”. Departament de Cultura; Generalitat de Catalunya.

LAPLACE, G. (1973). Sobre la aplicación de las coordenadas cartesianas en la excavación estratigráfica. **Speleon**, **20**: 139-159.

10.- INVENTARI DE LES RESTES ESTUDIADAES

SECTOR 1000: MPG 107

Superficial

1. Fragment informe de ceràmica amb vidrat intern
2. Fragment informe de ceràmica a mà brunyida
3. Fragment informe de ceràmica
4. Fragment informe de ceràmica
5. Fragment informe de ceràmica a mà amb la superfície externa raspallada
6. Fragment informe de ceràmica amb superfície brunyida
7. Fragment de vora de ceràmica amb vidrat intern
8. Fragment de vora de ceràmica amb vidrat intern

UE 1001

1. Fragment de variscita en brut
2. Fragment informe de ceràmica a mà brunyida
3. Petit fragment de quars en brut
4. Fragment de òpal negre en brut
5. Fragments d'un os de fauna identificable
6. Fragment de variscita en brut
7. Fragment de carena de ceràmica a mà
8. Fragment informe de ceràmica
9. Fragment de vora de ceràmica a mà
10. Fragment informe de ceràmica amb vidrat intern
11. Fragment informe de ceràmica a mà brunyida
12. Fragment de teula
13. Fragment d'òpal negre en brut
14. Fragment informe de ceràmica a mà amb acabat raspallat
15. Fragment informe de ceràmica
16. Fragment informe de ceràmica
17. Fragment informe de ceràmica
18. Fragment d'os de fauna
19. Material vidrat de color verd, amb forma de gota, adherit al que sembla pissarra grisa local
- 20-53. 34 fragments de ceràmica a torn vidrada moderna
- 54-62. 9 fragments de ceràmica no vidrada a torn moderna

- 63-74. 10 fragments de teula
- 75. 1 fragment de rajola vidrada
- 76. 1 fragment de recipient de vidre
- 77. 1 clau de ferro
- 78. 1 fragment d'escòria de fosa

SECTOR 2000: MPG 108

Superficial

- 1. Fragment informe de ceràmica a mà
- 2. Fragment informe de ceràmica a mà
- 3. Fragment informe de ceràmica a mà brunyida
- 4. Fragment de vora de ceràmica a mà brunyida

UE 2001

- 1. Fragment d'os de fauna identificable
- 2. Fragment informe de ceràmica a mà
- 3. Fragment informe de ceràmica a mà
- 4. Pedra de forma molt regular
- 5. Os de fauna identificable
- 6. Fragment de vora de ceràmica a mà brunyida
- 7. Fragment d'òpal negre
- 8. Fragment de vora de ceràmica a mà
- 9. Cargol marí
- 10. Petita ascla d'òpal negre
- 11. Fragment de ceràmica a mà
- 12. Fragment de vora de ceràmica a mà
- 13. Fragment de vora de ceràmica a mà
- 14. Fragment d'òpal negre

SECTOR 3000

Superficial

- 1. Fragment informe de ceràmica a mà